

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДИПЛОМАТИЧНОГО ПРОТОКОЛУ ТА ЕТИКЕТУ

*Петрова Наталія Олександрівна,
доктор філософії за спеціальністю 081 «Право»,
доцент кафедри міжнародних відносин
Сумського національного аграрного університету
ORCID: 0000-0003-4242-2212*

Інтернет-адреса публікації на сайті:
https://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=4148

Дипломатичний протокол відіграє важливу роль в дипломатичних міжнародних відносинах, є основою для ефективної взаємодії на різних рівнях міждержавної комунікації. Дипломатичний протокол складає собою сукупність правил і традицій, яких дотримуються в міжнародному спілкуванні, він є зразком міжнародного спілкування, на який рівняються всі організації та приватні особи [1, с. 12-13].

Норми протоколу базуються на чотирьох основних джерелах: міжнародному праві, міжнародному звичаї, державному праві, національних традиціях та особливостях [2, с. 66]. Важливим правовим фундаментом дипломатичного протоколу, основним джерелом дипломатичного права є Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 року [3], яка встановлює базові принципи дипломатичних відносин та взаємодії між державами. Основами принципів міждержавних відносин є принцип міжнародної ввічливості, взаємності, протокольне старшинство [4, с. 9].

Норми дипломатичного протоколу за своєю суттю є універсальними. Для всіх країн незалежно від їх соціально-економічного ладу і політичної, економічної та військової могутності діють однакові протокольні правила й норми [5, с. 8]. Разом з тим, існує відмінність дипломатичного протоколу кожної окремої держави, що зумовлені відмінними особливостями культури, традицій та звичаїв. Такі відмінні особливості впливають на зміст нормативно-правових актів, що приймаються на рівні кожної окремої держави. Так, в Україні Указом Президента України від 22 серпня 2002 року № 746/2002 затверджено Положення про Державний Протокол та Церемоніал України з метою забезпечення додержання загальноприйнятих міжнародних норм, правил, традицій організації офіційних заходів, удосконалення й оптимізації порядку проведення в Україні заходів протокольного і церемоніального характеру [6].

У разі невідповідності встановленим правилам дипломатичного протоколу, сторона, яка порушила усталені традиції може зазнати іміджеві втрати, чи отримати репутацію осіб, які недосконало чи недбало

відносяться до такого роду правил, що в свою чергу спричинить появу непорозумінь між державами чи втрату перспектив довгострокової співпраці.

Тож, з одного боку, за допомогою дипломатичного протоколу можна найбільш ефективніше вирішити поставлені завдання, забезпечити стабільність, стійкість міжнародних відносин. Він сприяє ефективній співпраці, досягненню своїх цілей, однак може перешкодити довгостроковій співпраці через прояв неповаги, появи недовіри, непорозуміння, що може спричинити навіть конфлікти.

Разом з тим «складність дипломатичного протоколу полягає в тому, що не завжди є зрозумілим, де закінчується міжнародна ввічливість і починається саме юридична обов'язковість дотримання певних правил, яка тягне за собою неминуче настання юридичної відповідальності за невиконання цих норм» [7, с. 251]. Адже загальноприйнятих норм дипломатичного протоколу та етикету, відповідальності за порушення таких норм не прийнято на міжнародному рівні. Зокрема, це стосується правил щодо одягу, невербальних жестів, рукостискання, через що такі традиційно прийняті норми не є загальнообов'язковими, бо не зафіксовані міжнародною спільнотою в законодавстві.

Виходячи з того, що наразі немає комплексних прийнятих правил міжнародного дипломатичного протоколу, відповідальність та наслідки порушень правил дипломатичного протоколу є умовними. Таким чином, повинні бути прийняті на міжнародному рівні комплексні правила дипломатичного протоколу та етикету із врахуванням особливостей культури, релігії, філософії, традицій, ситуацій, в яких перебувають країни, наприклад: воєнний стан, природні катастрофи та інші можливі обставини.

Література:

1. Калашник Г. М. Вступ до дипломатичного протоколу та ділового етикету: Навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 143 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi67/0049111.pdf>
2. Бондаренко К. В. Особливості державного управління закордонними справами. *Право і суспільство*. № 5. 2014. С. 63-67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2014_5_14
3. Vienna Convention on Diplomatic Relations. 18.04. 1961. URL: https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/9_1_1961.pdf
4. Чугаєнко Ю. О. Дипломатичний і міжнародний діловий протокол та етикет. Навчальний посібник. К.: Національна академія управління, 2011. 164 с.

5. Шинкаренко Т. І. Дипломатичний протокол та етикет : навч. посібник. 2-е вид., доп. – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2009. 296 с.
6. Про Державний Протокол та Церемоніал України: Указ Президента України від 22 серпня 2002 року № 746/2002 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/746/2002#Text>
7. Пелех І. В., Свіденко А. Особливості здійснення окремих дипломатичних процедур за протоколом у міжнародному праві. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 3. 2019. С. 250-253. URL: http://www.lsej.org.ua/3_2019/66.pdf

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ОЦІНЮВАННЯ ОЗБРОЄНЬ ЗА СТАТТЕЮ 36 ДОДАТКОВОГО ПРОТОКОЛУ І

*Плотніков Олексій Вікторович,
кандидат юридичних наук, старший юрист
громадської організації «Десяте Квітня»
ORCID: 0000-0001-9814-1108*

Інтернет-адреса публікації на сайті:
https://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=4152

Наявність заборон та обмежень зброї, засобів і методів ведення війни в міжнародному гуманітарному праві викликає до життя питання про механізми забезпечення цього обов'язку. Деякі міжнародні договори, наприклад Конвенція про хімічну зброю, містять контрольні механізми, однак більшість договорів, що стосуються зброї, не передбачають таких механізмів. За таких умов, контроль відповідності зброї міжнародним зобов'язанням держави покладається, насамперед, на самі держави.

Правову основу зобов'язання з оцінки зброї складає стаття 36 Протоколу І, відповідно до якої “при вивченні, розробці, придбанні чи прийнятті на озброєння нових видів зброї, засобів або методів ведення війни Висока Договірна сторона повинна визначити, чи підпадає їх застосування, за деяких або за всіх обставин, під заборони, що містяться в цьому Протоколі, або в яких-небудь інших нормах міжнародного права, застосовуваних до Високої Договірної Сторони” [1, ст. 36].

Протокол І став першим документом, в якому обов'язок оцінки зброї був сформований явно, але можна виділити деякі попередні правові положення, що фактично передбачали собою таку оцінку. Так, вже Декларація 1868 року передбачала право сторін “вступати між собою в нову угоду щоразу коли, з метою підтримати постановлені принципи і для узгодження війни і законів гуманності буде зроблена